

ШЫН

СЭКП ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЯ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИН ОРГАНЫ

1925
МАЙ
18
СРЕДА
№ 100 (3294)
Өрттө 20 коп

Республиканын, Румын Улус Республика-
нын, Совет Социалисттик Республикаларын
Эвдиделин болгаш Чехословак Республи-
канын аразында найырал, кады ажылда-
жылга болгаш кайы-кайызынга дузалажыр
дугайында БЕРЭЭ (1—2 арзынар).
А. Абраменков.—Коммунисттик партия—
ажылчы чоннарын бүтү-ле организаци-
ларын уурттур өзө (2—3 арзынар).
С. Кюро.—Лекция пропаганда—по-

литиктик ажылдык чутула кезип (3
арын).
А. Бичимин.—200 хойдан 211 хураган
(3 арын).
Дус бугдурерин көздөдүр (4 арын).
РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР (4 арын).
Венага Австрия-биле күрүне керээзилге
ат салганы (4 арын).
Делегейин ийгит дайымын америка
киржикилеринин Москвадан чорутканы
(4 арын).

Европага тайбынны болгаш айыыл чок чорукту хандырар талазы-биле Европа күрүнелеринин Варшава чөвүлел хуралынын дугайында түннел дыңнадыг

Европага тайбынны болгаш айыыл чок чорукту хандырар талазы-биле европа күрүнелеринин—Албаниянын Улус Республикасынын, Болгариянын Улус Республикасынын, Венгр Улус Республикасынын, Герман Демократтыг Республикасынын, Польша Улус Республикасынын, Румын Улус Республикасынын, Совет Социалисттик Республикаларын Эвдиделин болгаш Чехословак Республикасын ийгит чөвүлел хуралы 1925 жылдын май 11-ден аялгаш 14-ке чедир Варшавага болуп эрткен.

Варшава чөвүлел хуралына айттынган күрүнелерин даразындагы төлөөлекчилери киришкен:

Албаниянын Улус Республикасындан—Албаниянын Улус Республикасынын министрлер чөвүлелинин даргазы Мехмет Шеху (төлөөлерин баштыгы), Албаниянын Улус Республикасынын министрлер чөвүлелинин даргазынын бирги орадакчысы болгаш национал камгаладын министри генерал-лейтенант Бекир Балучу, Албаниянын Улус Республикасынын даштыкы херектер министри Бехар Штупа;

Болгариянын Улус Республикасындан—Болгариянын Улус Республикасынын министрлер чөвүлелинин даргазы Вилько Червенков (төлөөлерин баштыгы), Болгариянын Улус Республикасынын камгалад министри армия генералы Петр Панчевский, Болгариянын Улус Республикасынын даштыкы херектер министри Минчо Нейчев;

Венгр Улус Республикадан—Венгр Улус Республикасынын министрлер чөвүлелинин даргазы Андраш Хегедюш (төлөөлерин баштыгы), Венгр Улус Республикасынын национал камгалад министри генерал-полковник Иштван Батз, Венгр Улус Республикасынын даштыкы херектер министри Янош Болдокич, Венгр Улус Республикасынын даштыкы херектер министри Вили Штоф, Герман Демократтыг Республикасынын премьер-министринин орадакчысы болгаш даштыкы херектер министри доктор Лотар Бальц, Герман Демократтыг Республикасынын премьер-министринин орадакчысы Отто Нумше, Герман Демократтыг Республикасынын премьер-министринин орадакчысы доктор Ганс Лох, Герман Демократтыг Республикасынын төлөө болгаш иш ажал-агылгынын министри Ганс Рейхельт, Герман Демократтыг Республикасынын ишти херектер министри орадакчысы генерал-лейтенант Гейнц Гофман, Герман Демократтыг Республикасынын Польша Улус Республикадан оза болгаш бүрүн эргелиг элчини Стефан Гейман;

Польша Улус Республикадан—Польша Улус Республикасынын министрлер чөвүлелинин даргазы Юзеф Циранкевич (төлөөлерин баштыгы), Польша Улус Республикасынын министрлер чөвүлелинин даргазынын орадакчысы болгаш национал камгалад министри Польшанын маршалы Константин Рокоссовский, Польша Улус Республикасынын даштыкы херектер министри Станислав Сикшевский, Польша Улус Республикасынын даштыкы херектер министри Янош Болдокич, Румын Улус Республикасынын даштыкы херектер министри Симон Бугич, Румын Улус

Румын Улус Республикадан—Румын Улус Республикасынын министрлер чөвүлелинин даргазы Георгий Георгиу-деж (төлөөлерин баштыгы), Румын Улус Республикасынын министрлер чөвүлелинин даргазынын орадакчысы болгаш Румын Улус Республикасынын чөвүлелинин министри армия генералы Эмиль Бондараш, Румын Улус Республикасынын даштыкы херектер министри Симон Бугич, Румын Улус

Герман Демократтыг Республикадан—Герман Демократтыг Республикасынын премьер-министри Отто Гротеволь (төлөөлерин баштыгы), Герман Демократтыг Республикасынын премьер-министринин орадакчысы Вальтер Ульбрихт, Герман Демократтыг Республикасынын премьер-министринин орадакчысы болгаш ишти херектер министри Вили Штоф, Герман Демократтыг Республикасынын премьер-министринин орадакчысы болгаш даштыкы херектер министри доктор Лотар Бальц, Герман Демократтыг Республикасынын премьер-министринин орадакчысы Отто Нумше, Герман Демократтыг Республикасынын премьер-министринин орадакчысы доктор Ганс Лох, Герман Демократтыг Республикасынын төлөө болгаш иш ажал-агылгынын министри Ганс Рейхельт, Герман Демократтыг Республикасынын ишти херектер министри орадакчысы генерал-лейтенант Гейнц Гофман, Герман Демократтыг Республикасынын Польша Улус Республикадан оза болгаш бүрүн эргелиг элчини Стефан Гейман;

Польша Улус Республикадан—Польша Улус Республикасынын министрлер чөвүлелинин даргазы Юзеф Циранкевич (төлөөлерин баштыгы), Польша Улус Республикасынын министрлер чөвүлелинин даргазынын орадакчысы болгаш национал камгалад министри Польшанын маршалы Константин Рокоссовский, Польша Улус Республикасынын даштыкы херектер министри Станислав Сикшевский, Польша Улус Республикасынын даштыкы херектер министри Янош Болдокич, Румын Улус Республикасынын даштыкы херектер министри Симон Бугич, Румын Улус

Румын Улус Республикадан—Румын Улус Республикасынын министрлер чөвүлелинин даргазы Георгий Георгиу-деж (төлөөлерин баштыгы), Румын Улус Республикасынын министрлер чөвүлелинин даргазынын орадакчысы болгаш Румын Улус Республикасынын чөвүлелинин министри армия генералы Эмиль Бондараш, Румын Улус Республикасынын даштыкы херектер министри Симон Бугич, Румын Улус

ССРЭ-нин төлөөлеринин Варшавадан өөп келгеве

Европага тайбынны болгаш айыыл чок чорукту хандырар талазы-биле Европа күрүнелеринин Варшава чөвүлел хуралына чоран ССРЭ-нин Министрлер Чөвү-

Советтин чакак төлөөлеринин Прагадан өөп келгени

Фашисттик өжөлдөн Чехословакияны хостаанын оң чыл болганын байырдалдыг чоран, ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин Даргазынын Бирги Орадакчысы, СЭКП ТБ-нын Президиуму кежигүтү

Республиканын чөвүлелин күштеринин кол штабынын начальниги генерал-лейтенант Ион Тутояну, Румын Улус Республикасынын даштыкы херектер министри бирги орадакчысы Григоре Престаса, Румын Улус Республикасынын Польша Улус Республикадан оза болгаш бүрүн эргелиг элчини Марин Флора Ионеску;

Совет Социалисттик Республикаларын Эвдиделин— ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин Даргазы Н. А. Булганин (төлөөлерин баштыгы), ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин Даргазынын Бирги Орадакчысы болгаш ССРЭ-нин Даштыкы Херектер Министри В. М. Мологов, ССРЭ-нин Камгалад министри Совет Эвдиделинин Маршалы Г. К. Жуков, Совет Эвдиделинин Маршалы И. С. Конев, РСФСР-нин Министрлер Чөвүлелинин Даргазы А. М. Бузнов, Украин ССР-нин Министрлер Чөвүлелинин Даргазы Н. Т. Кальченко, Белорус ССР-нин Министрлер Чөвүлелинин Даргазы К. Т. Мазуров, Латвия ССР-нин Министрлер Чөвүлелинин Даргазы В. Т. Лавис, Литва ССР-нин Министрлер Чөвүлелинин Даргазы М. А. Гедвилас, Эстон ССР-ин Министрлер Чөвүлелинин Даргазы А. А. Миурисеп, ССРЭ-нин Даштыкы Херектер Министринин Орадакчысы Н. А. Зорин, ССРЭ-нин Польша Улус Республикадан оза болгаш бүрүн эргелиг элчини П. К. Пономаренко;

Чехословак Республикадан—Чехословак Республикасынын премьер-министри Вильям Широний (төлөөлерин баштыгы), Чехословак Республикасынын премьер-министринин бирги орадакчысы болгаш национал камгалад министри армия генералы Алексей Чепичка, Чехословак Республикасынын даштыкы херектер министри Вацлав Давид.

Кыдат Улус Республикасынын төлөөлекчилери—Кыдат Улус Республикасынын күрүне чөвүлелинин премьеринин орадакчысы болгаш камгалад министри Пын Дэ-хуай чөвүлел хуралга тайгааракчы болуп баа киришкен.

Париж дугуржулгаларын күштүг болдуруп бадылааны-биле холбаадыг делегей байдалында болган өскөрликшиктерин Варшава чөвүлел хуралынын киржикичлери бүгү таладыг чутулажып көргөн болгаш катап чөвүлелдинин турар Барын Германиянын киржикичлери-биле «барын-европа эвдидел» хевиринг чаш шериг бөлүгү-атлантиканын тургузарын болгаш соңгу-атлантика блогунга Барын Германияны кирерин көрүп турар париж дугуржулгаларын күштүг болдуруп бадылааны чаш дайымын айымын күштелирип турар болгаш тайбынга ынакшылдыг күрүнелеринин национал айыыл чок чоругуна ыжанымын тургузуп турар деп айткан.

Чөвүлел хуралдын киржикичлери күрүнелер боттарынын айыыл чок чоруун хандырары-биле база Европага тайбынны деткиринин эрге-ажыктарына таарыштыр эргежок чутула хемчеглерин алмын шийтирилген.

Ол сорулга-биле Варшава чөвүлел хуралын киржикичлери күрүнелер—Албаниянын Улус Республикасынын, Болгариянын Улус Республикасынын, Венгр Улус Республикасынын, Герман Демократтыг Республикасынын, Польша Улус Республикасынын, Румын Улус Республикасынын, Совет Социалисттик Республикаларын Эвдиделин болгаш Чехословак Республикасынын аразында найырал, кады ажылдажылга болгаш бот-боттарында дузалажыр дугайында Керөөни чарганнар.

Керөөни киржикичлери күрүнелерин чөвүлел күштеринин каттышкан команддыкын тургузар дугайында шийтиринин чөвүлел хуралга баа хүлөп алган.

Чөвүлел хурал тайбын, демократия болгаш социализм лагеринин акы-дунма улустарын чуректин ханымын найыралын болгаш кады ажылдажылгазынын илереди болуп турар догу бир эл-сеткилдик байдалында эрткен.

Л. М. Каганович баштаан Совет чазактын төлөөлери Прагадан май 15-те Москвада чедип келгени. (СЭТА).

Найырал, кады ажылдажылга болгаш кайы-кайызынга дузалажыр дугайында Керээге ат салганы

Албаниянын Улус Республикасынын, Болгариянын Улус Республикасынын, Венгр Улус Республикасынын, Герман Демократтыг Республикасынын, Польша Улус Республикасынын, Румын Улус Республикасынын, Совет Социалисттик Республикаларын Эвдиделин, Чехословак Республикасынын аразында найырал, кады ажылдажылга болгаш кайы-кайызынга дузалажыр дугайында Керээге ат салышыны 1925 жылдын май 14-те 10 шак турда Польша Улус Республикасынын күрүне чөвүлелинин бажынында болган.

Керээге ат салганнар болза: Албаниянын Улус Республикасынын улустуң хуралынын президиумунун төлөөлекчини ёзуулар — М. Шеху.

Болгариянын Улус Республикасынын улустуң хуралынын президиумунун төлөөлекчини ёзуулар — В. Червенков.

Венгр Улус Республикасынын президиумунун төлөөлекчини ёзуулар — А. Хегедюш.

Герман Демократтыг Республикасынын президентинин төлөөлекчини ёзуулар— О. Гротеволь.

Польша Улус Республикасынын күрүне чөвүлелинин төлөөлекчини ёзуулар — Ю. Циранкевич.

Румын Улус Республикасынын национал улуг хуралынын президиумунун төлөөлекчини ёзуулар — Г. Георгиу-деж.

Совет Социалисттик Республикаларын Эвдиделин Дээди Советинин президиумунун төлөөлекчини ёзуулар — Н. А. Булганин.

Чехословак Республикасынын президентинин төлөөлекчини ёзуулар — В. Широний.

Герман Демократтыг Республикасынын төлөөлеринин баштыгы О. Гротеволь Керээге ат салышынынын үзүндө Герман Демократтыг Республикасынын чазанын муркундан даразындагы декларацияны чутулаан:

«Керөөни Европага тайбынны болгаш айыыл чок чорукту хандырар деп сорулгазын кычынгайга алдышкан, Герман Демократтыг Республикасынын чазалык оң Керөөни герман улуска оң Германиянын тайбын болгаш демократтыг катап каттыштырынычте улашкан күзөк чутуудагы улуг деткичте кылдыр көрүп турар. Герман Демократтыг Республикасы Германиянын тайбынны ынакшылдыг болгаш демократтыг эгелерге каттыштырыныч херөөн мурнуку хевир бодунуң кол сорулгазы болгаш бүгү герман улустуң сорулгазы кылдыр санап турар, мичанган ол Германиянын чангыс эвин катап тургузарын дүрдөдери-биле аңаа бүгү хемчеглер-биле идигни бээр. Найырал, кады ажылдажылга болгаш кайы-кайызынга дузалажылга дугайында амгы керээге ат салын турарынын үзүндө Герман Демократтыг Республикасынын чазалык каттышкан Германия оң каттыштырыныч мурнуңа чырынган шериг политикаг Керээлерге болгаш дугуржулгаларга дүштүр Германиялык кайы бир кезинин хүлөп алганын хүлөзгөлөрдө хостуг болуп деп чүвени барымдалаан турар.»

Герман Демократтыг Республикасынын чазанын айттынган декларациянын бүрүн билишкени-биле уткаан болгаш чөвүлел хурал меделге кылдыр хүлөп алган.

Кыдат Улус Республикасынын чазанын мурнуңдан Кыдат Улус Республикасынын күрүне чөвүлелинин премьеринин орадакчысы болгаш камгалад министри Пын Дэ-хуай чүве чутулаан, даразындагы меделгеде кылган:

Албаниянын Улус Республикасынын, Болгариянын Улус Республикасынын, Венгр Улус Республикасынын, Герман Демократтыг Республикасынын, Польша Улус Республикасынын, Румын Улус Республикасынын, Совет Социалисттик Республикаларын Эвдиделин болгаш Чехословак Республикасынын аразында найырал, кады ажылдажылга болгаш кайы-кайызынга дузалажыр дугайында

К Е Р Э Э

Бүгү европа күрүнелеринин ниитиле болгаш күрүне тургузуундан хамаарылга чокка киржикичлери үндөзүлөтүнгөн, Европага тайбынны хандырарынын эрге-ажыктарына оларын кезишкенин каттыштырар органы бээр, Европага коллективтик айыыл чок чорукту системанын тургузарычте боттарынын күзөк-чүткүдүүн баа дагып бадытканышкан.

оң-биле кады, катап чөвүлелдинин турар Барын Германиянын киржикичлери-биле «барын-европа эвдидел» хевиринг чаш шериг бөлүгү-атлантиканын тургузарын болгаш соңгу-атлантика блогунга Барын Германияны кирерин көрүп турар париж дугуржулгаларын күштүг болдуруп бадылаанын үзүндө Европада тургузулган байдал чаш дайымын айымын күштелирип база тайбынга ынакшылдыг күрүнелеринин национал айыыл чок чоруунга кыжанымын тургузуп турарын барымдалаан.

ол байдалдарда Европанын тайбынга ынакшылдыг күрүнелери боттарынын айыыл чок чоруун хандырарында болгаш Европага тайбынны деткиринин эрге-ажыктарына таарыштыр эргежок чутула хемчеглерин алыр ужуруг деп чүвөгө бүтүрөөн, Каттышкан Национал Организациясынын Уставынын сорулгаларын болгаш принциптерин ууртулга болдуруп алган, күрүнелерин хамаарышпас чоруун болгаш бүрүн эргезин хүндүлдеринин, а ол ышкаш оларын ишти херектерин холгаардаанынын принциптерин дүштүр найыралды, кады ажылдажылга болгаш кайы-кайызынга дузалажылганын улам ыңай быжылдарынын болгаш көздөрүнүн эрге-ажыктарына таарыштыр, дугуржуп турар талаалар найырал, кады ажылдажылга болгаш кайы-кайызынга дузалажыр дугайында бо Керөөни чарар деп шийтирилген база боттарынын төлөөлекчилери томуйлааннар: Албаниянын Улус Республикасынын улустуң хуралынын Президиуму — Албаниянын Улус Республикасынын Министрлер Чөвүлелинин даргазы Мехмет Шеху, Болгариянын Улус Республикасынын улустуң хуралынын Президиуму — Болгариянын Улус Республикасынын Министрлер Чөвүлелинин даргазы Вилько Червенковту.

Венгр Улус Республикасынын Президиуму — Венгр Улус Республикасынын Министрлер Чөвүлелинин даргазы Андраш Хегедюшту.

Герман Демократтыг Республикасынын Президентинин — Герман Демократтыг Республикасынын премьер-министри Отто Гротевольду.

Польша Улус Республикасынын күрүне чөвүлелинин — Польша Улус Республикасынын Министрлер Чөвүлелинин даргазы Юзеф Циранкевичин.

Румын Улус Республикасынын национал улуг хуралынын Президиуму — Румын Улус Республикасынын Министрлер Чөвүлелинин даргазы Георгий Георгиу-дежти.

Совет Социалисттик Республикаларын Эвдиделин Дээди Советинин Президиуму — ССР Эвдиделин Министрлер Чөвүлелинин даргазы Николай Александрович Булганин.

Чехословак Республикасынын Президентинин—Чехословак Республикасынын премьер-министри Вильям Широний.

олар чогуур хевирге болгаш догу корум-чурумга кылдыган боттарынын бүтүр-диргерин бүрүн эргезин көрүтүп киришкен, даразындагы чүтүлдү дугайын дугуржуп алган:

1 чүтүл. Дугуржуп турар талаалар Каттышкан Национал Организациясынын Уставында дүштүр боттарынын улустар аразында харылдаарында күш-биле коргудар чоруктан азы ону ажылдаарында далагалдаарында база улустар аразында боттарынын марымдаларын улустар аразынын тайбынны болгаш айыыл чок чоруун кыжанымын тургузпас дөшт тайбың аргалар-биле шийтирилгезин хүлөзөп тур.

2 чүтүл. Дугуржуп турар талаалар улустар аразынын тайбынны болгаш айыыл чок чоруун хандырар сорулгазын улустар аразынын бүтү-ле чорудууларында сеткилдик ханымын кады ажылдажылганын ёзуу-биле киржиринге база ол сорулгалары боттарынын боттарынын күштерин бүрүн-биле бээринге боттарынын белегинин дугайын меделген тур.

«Эргим эштер. Европага тайбынны болгаш айыыл чок чорукту хандырар талазы-биле европа чурттарынын Варшава чөвүлел хуралы үш хүн шудургу ажылдаанынын соонда төөгүтү ужуру-дузалыг чедикшиктерин чедип алган. Кыдат улус делегейин тайбынга ынакшылдыг бүгү улустары-биле кады шыгаргантай чедикшиктерин болгаш чөвүлел хуралга ыңай байырын чедирип турар.

Варшава чөвүлел хуралынын түндөлдери чөвүлел хуралдын киржикичлеринин Европага тайбынны болгаш айыыл чок чорукту камгалаар деп быжыг шийтирилгенин баа дагып көргүскөн; олар Совет Эвдидели баштаан тайбын, демократия болгаш социализм лагеринин сырый каттышканын болгаш күштүүн баа көргүскөн. Ол дөргө, херекке албайн барып болбас шак ыңай шийтирилген чорук болгаш шак ыңай күш болур.

Тайбынны болгаш айыыл чок чорукту камгалаар талазы-биле чөвүлел хуралдын айтканын ыңай орук бүтү делегейин улустарынын эрге-ажыктарына болгаш күзөк чүткүдөрүнө чөвө таарыш турар.

Кыдат Улус Республикасынын чазалы Варшава чөвүлел хуралында хүлөп алдынын шийтирилген тайбынны херөөгө улуг салышынын болуп турар деп санап турар, чүгө дөргө, ол шийтирилген чүгө Европага тайбынны болгаш айыыл чок чорукту хандырарынын оза чутула хемчөгө болуп турар эвес, харын Азияда тайбынга болгаш айыыл чок чорукка дыка улуг салдарын чедирер.

Албаниянын Улус Республикасынын, Болгариянын Улус Республикасынын, Венгр Улус Республикасынын, Герман Демократтыг Республикасынын, Польша Улус Республикасынын, Румын Улус Республикасынын, Совет Социалисттик Республикаларын Эвдиделин болгаш Чехословак Республикасынын аразында найырал, кады ажылдажылга болгаш кайы-кайызынга дузалажыр дугайында мичанган чаш ат салдыган керөөгө Кыдаттын чазалы болгаш ады мүс миллион улусу эл-сеткилин бүрүн-биле каттыштырар болгаш деткип турар дөргөн Кыдат Улус Республикасынын чазанын дасканын ёзуулар меделген тур мен. Амгы чөвүлел хуралдын чедикшиктерин тайбынга ынакшылдыг чурттарынын болгаш улустарынын улам ыңайгы сырый каттышканына иди берип, Европага-даа, бүгү делегейге-даа тайбынны болгаш айыыл чок чорукту херөөн быжылдарына элөөн улуг чергели-биле идигни бээр дөргөнгө бүтүр-диргезин бис.

Кыдат Улус Республикасынын төлөөлекчилеринин ол меделгенин чөвүлел хуралдын киржикичлери сеткил ханымын-биле хүлөп алган.

Түндөлдө Польша Улус Республикасынын чазанын мурнуңдан министрлер чөвүлелинин даргазы Юзеф Циранкевич чүве чутулаан.

Керөөгө ат салышынынын үзүндө чөвүлел хуралдын киржикичлери күрүнелеринин төлөөлеринин бүгү кежигүчлери болгаш Кыдат Улус Республикасынын төлөөлекчилери олуршкан.

Польшанын Каттышкан ажылчын партиясынын Төп Комитетинин бирги секретары Болеслав Берут болгаш Польша Улус Республикасынын күрүне чөвүлелинин даргазы Александр Заваский, ПКАП-нын ТБ-нын Политбюроунун кежигүчлери болгаш Польша Улус Республикасынын чазанын кежигүчлери база олуршкан.

Керөөни тектири болгаш керөөни киржикичлери күрүнелеринин чөвөктөгү күштеринин каттышкан команддыкын тургузар дугайында дыңнадыг моон алаанда парламентини.

Албаниянын Улус Республикасынын, Болгариянын Улус Республикасынын, Венгр Улус Республикасынын, Герман Демократтыг Республикасынын, Польша Улус Республикасынын, Румын Улус Республикасынын, Совет Социалисттик Республикаларын Эвдиделин болгаш Чехословак Республикасынын аразында найырал, кады ажылдажылга болгаш кайы-кайызынга дузалажыр дугайында

К Е Р Э Э

Дугуржуп турар талаалар оң-биле кады бо ажал-херекке кады ажылдажырын күзөп турар эске күрүнелер-биле дугуржулга ёзуулар чөвөкшенишкенин бүгү-ниги кызырарычте база атомжук, водородтук болгаш массалыг ууткашканын чөвөкшенишкени эске-даа хевирлерин хорутууларычте улашкан ажыкты хемчеглерин алырын орадажыр апар.

3 чүтүл. Дугуржуп турар талаалар улустар аразынын тайбынны болгаш айыыл чок чоруун быжылдарынын эрге-ажыктарын ууртулга болдуруп алган, оларын ниити эрге-ажыктарына хамаарышкан улустар аразынын бүтү-ле чутула айтырларынын талазы-биле боттарынын аразында сүмөлежир апар.

Оларын кайы-бирөөнүн бодалы-биле алдыр, Керөөни киржикичлери чангыс азы элөөн каш күрүнелерге чөвөктөгү халдашынын айыыл тыптып келген кандыг-даа уаада дем-каттыштырган камгалады хандырарынын болгаш тайбынны база айыыл чок чорукту деткиринин эрге-ажыктарына таарыштыр боттарынын аразында сонгаардаанын чокка сүмөлежир апар.

4 чүтүл. Европага кандыг-бир күрүнелер азы бөдүк күрүнелерин талазында Керөөни киржикичлери чангыс азы элөөн каш күрүнелерге чөвөктөгү халдашынын болгаш таварылгада Керөөни киржикичлери күрүне бүрүн Каттышкан Национал Организациясынын Уставынын 51 чүтүлдө дүштүр хузуунда азы коллективтик бот-камгаладын эргезин боттаандырынын чуруму-биле, ыңай халдашында таварышкан күрүнелерге азы күрүнелерге хузуунда болгаш Керөөни эске киржикичлери күрүнелер-биле дугуржулга ёзуулар чөвөктөгү күштү херөгезин кириштирилшкан, аңаа эргежок чутула деп көрдүнгөн бүтү-ле аргалар-биле доп-дөргөн дүзө көртүр. Керөөни киржикичлери күрүнелер улустар аразынын тайбынны болгаш айыыл чок чоруун катап тургузар база деткир сорулга-биле ап чорудары эргежок чутула дем-каттыштырган хемчеглерге хамаарыштыр доп-дөргөн сүмөлежир апар.

Бө чүтүлдө үндөзүлөш алдыган хемчеглерин дугайын Каттышкан Национал Организациясынын Уставынын чүтүлдөрүн дүштүр Айыыл чок чорукту Чөвүлелге дыңнаткан турар. Ол хемчеглер Айыыл чок чорукту Чөвүлел улустар аразынын тайбынны болгаш айыыл чок чоруун катап тургузарында база деткиринге эргежок чутула хемчеглерин алыры билек сөксатынган турар.

5 чүтүл. Дугуржуп турар талаалар оларын чөвөктөгү күштеринин каттышкан команддыкын тургузар дугайын чөвөкшөшөөн, ол чөвөктөгү күштерини кады тургускан принциптерин үндөзүлөш ажылдаар ол команддыктын эргеликте талаалар аразында дугуржулга ёзуулар тускайлап бээр. Олар боттарынын улустарынын тайбын күш-ажылын камгалаар, оларын кызыгарларынын болгаш девискээрлеринин дөп болбас чоруун магалдаар болгаш бодунуң болгу дег агрессиядан камгалаанын кайы хандырар төлөөдө, боттарынын камгалаары арганын быжылдарында эргежок чутула эске-даа дугуржунган хемчеглерин база алыр апар.

6 чүтүл. Керөөни киржикичлери күрүнелерин аразында амгы Керөө-биле көрдүнүп чурар сүмөлежиглерин боттаандырар сорулга-биле база амгы Керөөни боттаандырында холбоштыр тыптып келип айтырларынын көөрү-биле политикаг консультативтик ком

Лекция пропагандазы — политиктиг ажылдын чугула кезини

Партияны Сүт-Хал райкому лекция пропаганданы экижидериче уланган экөөн хемчеглерин алган. Райкомун чынында илеткелчилер бодунь беткелик кижилер-биле четчелген. Райкукском чынында лекторлар бодунь шак нычаар бажылдагынган. Оз шыкш политиктиг болгаш эртем билгилерин непередир талазы-биле Нитиаледдин район салбары партияжи-совет ахылдакчылардан тургустунган экөөн хей лекторларны катыштырып турар.

Бо чылын партия райкомунун бюрозунга Калинин аттыг болгаш «Сталинчик орук» вождиларда партия организациларын секретарларын лекция пропаганданын калчар тургускан дугайында илеткелдерин дынаан.

Лекция пропаганданын күштедирер талазы-биле ап чоруткан хемчеглерини түнделинде лекторларын итпейлиги бөөдө, номчутуну турар лекциялар шыржаан. МТС-тиг кол зоотехник эш Балабай кохозчулар, механикаторлар ортузунга үргүчү барын, оларга СЭКП ТК-нын январь Пленумунун доктамынга хамаарышкан лекцияларын доктамап номчуу турар. Оз шыкш «Сталинчик орук» кохозтун даргазы, политиктиг болгаш эртем билгилерин непередир Нитиаледдин хемчегтү эш О. Лопсак юдө ажил-атгы айтырыларынга хамаарышкан темалыг лекцияларын болгаш илеткелдерин доктамап номчуу турар.

Партия чырымышканын системанында лекция пропагандазын экижидериче уланган хемчеглер база алындын турар. Политшколаларын болгаш бодуньчелерин диньакчыларынга, марксизм-ленинни теорияны бот-кычыл-биле өөренип турарларга партия төгүзүтүн. Политшколанын, СССР-ин даштанын политшколанын юдө ажил-атгы айтырыларын болгаш шажында уду эртем пропагандазын талазы-биле экөөн хей лекциялар номчутунган. Угунде темалыг лекциялар номчулгазын эштер Луштия, Шалдыг, Хуна, Бегизвап олар доктамап болгаш шынарлыг чорудуп турарлар. Бо чылын партия райкому бодуньчелерин болгаш политшколаларын пропагандазын секретарын доктамап эртерин белген. Бот-кычыл-биле өөренип турарларга теоретиктиг конференциялар база эртип турар. И. В. Сталиннын «СССР-де социализмди эконоимиктиг проблемалары» деп ажылыга хамаарышкан дөт конференциялар болган.

Иччалаж лекция пропагандазында илеткелдер ажда хей. СЭКП райкомунун илеткелчилер бодуньчелер, политиктиг болгаш эртем билгилерин непередир талазы-биле Нитиаледдин чамдыг хемчегтери чон ортузунга лекция пропагандазын чорударынга киришпей турарлар. Чижээ: эртем, райкукском даргазы эш Найды, районда шагда салбарынны начальниги

эш Майстеров, район эртелектин эш Логинцев болгаш Калинин аттыг кохозтар партия аге организациларын секретары эш Монгуш-оол олар 60 чылдыг 4 айларында чамдыг-да лекция номчудувааннар. «Чайым чок» дөт лекция кылырында шүүт ойнаап чоруп, лекция номчулгазын болгаш илеткел, беседалар кылырында киришпей турар оон-да эссе «хундулук лекторлар» районда ажда бо боп турар.

СЭКП ТК-нын январь Пленуму юдө ажил-аттын шынгын көдүренин хемчегтерин айткан. Иччалаж юдө ажил-аттын тускай эртемчилерин лекция пропагандазын калбарынагы кириштигер талазы-биле ажил ам-даа четтес чоруп турар. Оон-биле кады медицина, бойдус эртемчилерин талазы-биле лекциялар болгаш илеткелдер экөөн номчутуну турарын демдөгөс аргажок.

Номчутуну турар лекцияларын болгаш илеткелдерин бекче идеял болуру белектелген хамааржыр. Иччала-даа лекция номчулгазын ажи белектел кылбас, диньакчыларын составын барымдаала-вас, чер-черинге ойнагай байдыны өөренип көрбөс, лекциянын ийкеке илеткелдин сөөстери ажаа номчуу эртерин каяа турар лекторлар бисте ам-даа экөөн эвес бар. Райкукском даргазын орамаачын эш Катков болган районун орук катандын эртелектин эш Бюрю оларын Калинин аттыг кохозка номчаан лекцияларын илды болгулаан.

Аныктар ортузунга политиктиг ажилды күштедирер эч чутула сорулгаарын бирөөн болуру. Иччалаж о ажил бисте четтес чоруп турар. ВЛКСМ райкомунун секретарларын эштер Петров, Кандилов олар аныктар ортузунга чорудар политиктиг ажилды күштедирериче удуг кичөөнгей салбайн турарын демдөгөс чогутур.

Лекция пропагандазында удуг четтестерин бирөөн болза, бистеге лекторларын вые район, кохозтар теңтеринге лекцияларын болгаш илеткелдерин кылгалаан, ырак оларларда чурттап турар малчынарга барбайн турары болур.

Партияжи, совет активти, юдө ажил-аттын тускай эртемчилерин, интеллигенцияны калбаа-биле кириштирип турган, лекция пропагандазын шиптирлер экижидериче районун партия организациларын чутула сорулгазы болур. Райкомун кохозтарында чакык шак ажилдары чоруп турар. Оон-биле холбаштыр, агитса-массалыг болгаш партияжи-политиктиг ажилдын төвүн хову турлагларынга, бригадаларынга калбартын, агитса-массалык ажилын бүгү хевирлерин болгаш аргаларын ажыглаары бистеге эч чутула сорулгаарынын бирөөн болур.

Чаш малдарын ап турар

«Век» совхозтун Кошпай болгаш Чагын-аш фермаларында мал массалыг оодан турар. Иргитенин кадында хойдан 350 төрөөн, оон 370 хураганнар алдынан,

Мурнакчы садыгызы

Бай-Тайга районда Молотов аттыг кохозта магазин эртелектин Салчак Очур 1948 чылдыг өгөлөн ажи ажалда келген. Магазинни ажалдаар шагы үргүчү доктамап, а негетини келген үедө хереклеция хандырыныга ол кезээде белен.

Чоянук мурунга бараан болуру үдөөгө чини чүгө магазинге ээлек ажалдаар-биле кызыгаарланымай, кохозчу ыраакны ажил участоктарында бригадаларынга үнүшкүнтү сатылааш кыкны база организастан, сашын алынчын дугайында чоянук ортузунга тайлыбларын кылып турар.

Магазинн бараанларын чагыдыг кедирерде хереклециянын негетелерин өөренишшаан, чылдыг ээлчеглеринде чутула бараанларын баш бурунгаар экеп алган турар. Бо чылдын бирги кварталында бараан саарылазын планын эш Очур 260 хуу, а апрельдин онвалдын 210 хуу күсеткен.

Малдын ногаан чемнерин белеккээр

Малдын быжыг чөм суурун тургузар дугайында кохозтарын мурунда чутула сорулга салдыган. Индыг турбуже, Би-Хем районун «Ызыл-тарачын» кохозу өрткен чылын малдын бодунь чөм чүгө 70 хуу, шыктыг чөм 60 хуу, коңцентратты 80 хуу белеккээр.

Сүт-бараан фермаларын үш белек черде тургускан. Малдын быжыг чөм суурун тургузууңдан ол фермалар алам-бурум мал чөмнерин-биле бир дөмей хемчөлдүг хандырынып шажылай келген. Хутте сүт-бараан фермазын бодарга, Туранда сүт-бараан-фермазын инектерин ажаа-дамын болгаш чөмгерлендинни бойдык экижидериче. 1954 чылда Туран фермазын инек бүгү 1429 литр, Хүт фермазын инектерин бирөөн-ле ортума-биле 570 литр сүт берген.

Туран фермазын ажалдакчыларын кыкын инектерин чөмгерлендини дык эки организастан келген, июнь, июль, август, сентябрь, октябрь айларда инектерин ногаан сипен, куан тараан кестара, сула, лондерна-биле немелде чөмгерлендин чорудуп турар. Малдын ногаан чөмине хереклөөр сипенерин болгаш тараз кула-

Эки ажылдыг эмнелге

Чөөн-Хемчик районун Шени суму-зунда кажи эмнелгенин эртелектин эш Виноградова болгаш оң дуалакчтын эш Букова олар чонук кадыктын дөт, эки ажылдыг турарлар.

Кандыр-даа берге караягы дүңделерде ырак-чоок черлерге чаалакшыга үргүчү барып турарлар. 1954 чылдын тургу-зунда 600 ажыг ажилни чаалаг-биле барып эмнөөнөр.

Эш Виноградова кохоз баштаар чери-биле болгаш суму Советинге айтырынын тургузуп турган, божуур бажынны тургу-зуп алган. Ам ында нелер хөй-бүрү кези эки, кадык божуу турарлар. Эш Виногра-вованын кызымаккай аян ажилын үнелсип көргөн, сумуңу ажилчы чону 60 чылын ону район Советиниң депутаттыга сонгаан.

А. ТАМБЫ-СУРУН.

Төлөптиг бараан болушкун

Папа Клешикова 1948 чылда медицинаны бир чыл хуусазыг шылозын чөдүшкенин докташ, Таңды районун Балгазында туберкулез санаториянын эмнелгенинде ажалдап килген. Ам ында 8 чык ажил ажалдап турар.

Сестра ажилын арга дуржулгазынга ол улам-на мергежин, чонук кадыктын дөт кызымаккай ажалдап турар. Папа Клешикова эмнедип турар кижилерге элти-ээдек болуп, оларга эмчиге сумелерин берип турар. Ол чөмкү үш айларын тургузунда эмнедип турар кижилерге лекцияларын 5 удаа номчаан.

Папа Клешикова санаторияда партия, комсомол организациларын эң илдиг келсик агитаторунун бирөөн. Оон ажалга кызымаккай төлөптин үнелсип көргөн, бо чылын бодунь аркени сонгудуларда чон ону юдө Советтин депутаттыга сонгаан.

Чонга улам-на эки бараан болуп ажалдап дөт, ол бодунь билгин бот-өөрдүгө-биле бөдүн, медицинаны 18, четтес-чөгөлдүг 10 ажыг номнарын номчуу докташ.

Чаш малдарын ап турар

Дагбалдай бодунь кадында төртүр чүс хой бүрүзүден-не 118 хураганнарны ап турар.

Фермада четпестерни чайладыр

Сүт-Хал районун Сталин аттыг кохозунун (баштаар чериниң даргазы эш Кюмбү) сүт-бараан фермаларын ажаа-дында четпестер хей. Кохозтун сүт-бараан фермазын бирөөн кохоз төвүндө чүгө 8 километр черде, ол хевиринде-ле кохозтун удурут ажалдакчылар ферма-га ховар барып турар болгаш баро-да оон ажилыга дуулашпайн келген.

Фермада инектерни кадарчылар саап турар, салдыган сүтке ванды-даа үчөт, контроль чок. Сүттү болбазырадынын ажылы организастанымаан. Ишкени-Аскында сүт-бараан фермазында байдал аза-да шак индыг.

Кохозтун инек фермазын эртелектин эш Кертик-оол өң-не өз-харыманга чок ажалдап турар. Фермада четпестерин үшүп турарын кол чылдагааны ыда. Мал ажилын эң үнелиг продуктузу сүт богай. Сүттен кохозтар хей-хей түнтүг орауаны ап турар. Индыг турбуже, бо кохозта ажаа кичөөнгей салбайн турар.

О. ЧАСНАЛ

СЭКП Сүт-Хал райкомунун секретары.

С. ЮРИО

СЭКП Сүт-Хал райкомунун секретары.

Т. ХЕРТЕН

СЭКП Сүт-Хал райкомунун секретары.

Е. КОРОМЫСЛОВА

«Ызыл тарачын» кохозтун зоотехниги.

200 хойдан 211 хураган

Итиничи мал ажилын хөтүдөр болгаш оң продуктузун бедилер дөт бодунь күжүн, билгин база арга-мергежин хей чылдар тургузууда хараманмай кызымак ажалдап келген малчынар Чаа-Хат районун кохозтарында хей. Оларын аразында беш чыл иштинде хой кадарын белген. Ленин аттыг кохозтун хойжуу Белек Эпирикович Бегиз—хой малдын баш санын өстүрер, оң продуктузун бедилер талазы-биле удуг чөдүшкенин берип болуп турар.

Хойжу эш Бегиз кадайышкы-саар-биле хой кадарын белген үеинин тургузууда 60 баш хойну 2524 баш чөдүр бодунь кохозтуга өстүрүп берген. Малдын олар-бөдүнчери кыкын, чылын таштытып кадарып, оң чаш төдүн шык доруктур, ажаан, азырап келгеннин түнделинде чыл-бүрү малдын чаш төдүн олар бүртүп өстүрүп ап турарлар.

1943 чылда төрөөн 160 хойдан 171, 1954 чылда 145 хойдан 167, 1955 чылда 200 хойдан — 211 хураганларын бүрүн доруктуруп алганнар. Хойларын денгизден чыл-бүрү эки болуп турар.

Эш Бегиз хойларын чыын, күзүн, кыкын, чылын кадарынын арганын эки билдир. Чылдын дөт ээлчегеде 6—7 удаа олар солуп көжер. Оң кол оларларын Калба-Мээс, Кызыл-Хая, Кадыр-Уук, Ханды-Бажи, Хову-Аски, Чарыныг-Арт. Чыын оларларын тус-тус бөдүктөргө үзүп алган ээлчег боуга олардын турар. Хойларын чаштан эгелеш кыкка чөдүр эки семирти олардыра кыныт хур акары хөдө каш чылдыг дуржулгазы көргүсөп—деп, эш Бегиз чугаалап оларар. Иччалап кыкка уду хойларын эки теңгеле-делег кылдыр семиртир—малчык бүрүзүңү эч чутула сорулгазы болур. Семис дөдүлдүлүг хойлар хей эшти, дүктү болгаш эки шынарлыг кешти бөөр. Эрткен чылын оң кадарган ховунун бирөөндине 1,7 килограмм дүктү кыргын алган.

Малдын чаш төдүн камгалап азыр тала-

зы-биле эш Бегиз болгаш оон кадайы эш Бишкү-Саар удуг дуржулгазын. Төртүр хой бүрүзү семис болган тудум-на оон чаш төдү амдырларын, кадык, быжыг төртүр-нер, кадык, быжыг хураганнарын чылын чөмкө алыры-биле эдержиле кампаны-зында эгелеш удуг кичөөнгей салыр. Олар эдержиле үеинде хойларын оларын, суггадын эки тазыштырып, хой бүрүзү кымырамын дөт хайгааралды үргүчүлөп турарлар.

Хойларын каман төртүрүн билди, оон белектели баш бурунгаар белеккээр. Хой-ну төртүр үеинде чадыртыр-биле эң эки шынарлыг сипени эш Бегиз боду чыл-бүрү кеши белектеп ап турар. 1953 чылда 4,6 тонна, 1954 чылда 5,4 тонна сипени белектеп алган. Хой, хураган ка-жааны хой төртүгө чөдүр чылгалаар. Хойну бозуу тургаш берген үеде аал чанында дык иратпайн кадарып турар.

Хой төртүгө хураганнын шарамын аргалап аштааш, чартык шак болган соон-да негетин ажирап турар. Эш Бегизин өвүнү ишти хой илдин-не төртү түрү үеде дүн, хүн чок ажалдаар ужурга таваржып турар, чүге дөргө кохоз баштаар чери ол үеде хойжуларга дуулакчыларын берейн турар. Бо чылын чамдык хүнереде 30—40 баш хойлар харуга төрүп турган. Ол үеде чөмөңдөр-даа, дышталыр-даа шө-лөк чок турганын эш Бишкү-Саар чугаалап оларар. Чамдык анык хойлар хураганнарны эжирибейн чадыртыр таварыл-галаар удаа-дараа болуп турар. Түртүгөн 211 ажыг баш хураганнарнын болгаш оон нелерин шүптүзүн эш Бишкү-Саар билдир.

Хойжулар боттарынын социалистиг ху-дөлөгелерин эрестиг күтүседип, күрүтөсө болгаш кохозтуга малдын хей-хей про-дуктуларын бөдүн хандырып, СЭКП Төдү Комитетиниң январь Пленумунун шипти-рлерин амдырталга боттаандырын тур-галаар. Бо чылын хой бүрүзүңүн ортума-биле 2 килограммадан экөөн эвес дүктү

Фермада четпестерни чайладыр

Сүт-Хал районун Сталин аттыг кохозунун (баштаар чериниң даргазы эш Кюмбү) сүт-бараан фермаларын ажаа-дында четпестер хей. Кохозтун сүт-бараан фермазын бирөөн кохоз төвүндө чүгө 8 километр черде, ол хевиринде-ле кохозтун удурут ажалдакчылар ферма-га ховар барып турар болгаш баро-да оон ажилыга дуулашпайн келген.

Фермада инектерни кадарчылар саап турар, салдыган сүтке ванды-даа үчөт, контроль чок. Сүттү болбазырадынын ажылы организастанымаан. Ишкени-Аскында сүт-бараан фермазында байдал аза-да шак индыг.

Кохозтун инек фермазын эртелектин эш Кертик-оол өң-не өз-харыманга чок ажалдап турар. Фермада четпестерин үшүп турарын кол чылдагааны ыда. Мал ажилын эң үнелиг продуктузу сүт богай. Сүттен кохозтар хей-хей түнтүг орауаны ап турар. Индыг турбуже, бо кохозта ажаа кичөөнгей салбайн турар.

С. ЮРИО

СЭКП Сүт-Хал райкомунун секретары.

Т. ХЕРТЕН

СЭКП Сүт-Хал райкомунун секретары.

Е. КОРОМЫСЛОВА

«Ызыл тарачын» кохозтун зоотехниги.

О. ЧАСНАЛ

СЭКП Сүт-Хал райкомунун секретары.

Чаш малдарын ап турар

Дагбалдай бодунь кадында төртүр чүс хой бүрүзүден-не 118 хураганнарны ап турар.

Фермада четпестерни чайладыр

Сүт-Хал районун Сталин аттыг кохозунун (баштаар чериниң даргазы эш Кюмбү) сүт-бараан фермаларын ажаа-дында четпестер хей. Кохозтун сүт-бараан фермазын бирөөн кохоз төвүндө чүгө 8 километр черде, ол хевиринде-ле кохозтун удурут ажалдакчылар ферма-га ховар барып турар болгаш баро-да оон ажилыга дуулашпайн келген.

Фермада инектерни кадарчылар саап турар, салдыган сүтке ванды-даа үчөт, контроль чок. Сүттү болбазырадынын ажылы организастанымаан. Ишкени-Аскында сүт-бараан фермазында байдал аза-да шак индыг.

Кохозтун инек фермазын эртелектин эш Кертик-оол өң-не өз-харыманга чок ажалдап турар. Фермада четпестерин үшүп турарын кол чылдагааны ыда. Мал ажилын эң үнелиг продуктузу сүт богай. Сүттен кохозтар хей-хей түнтүг орауаны ап турар. Индыг турбуже, бо кохозта ажаа кичөөнгей салбайн турар.

А. АБРАМЕННОВ

СЭКП Сүт-Хал райкомунун секретары.

Дус бұдүрерин көвүдедир

Тыва областың девисээрине дустун уугу курламыштары бар черлер хей. Областа бар дустар бөдүрүп шынарымкы таалам-биле база дыка эки. Дус-биле кө кире байлак болуп турарына даа ону бұдүрүп үндүрүп турар хемчээли дыка өзөш болгаш дуска негеден четче хандырып шыдавайын турар. Моон харазы-биле Кызыл хоорайның болгаш районнарын, млынгыл дусту бодунда тып турар өвүр, Тес-Хем районнарың салгыларында бешик дус үстү бөөр кушар болгачок-ла таваржыш турар.

Дус бұдүрүлгениң черлерини тып турар дузунуң шынары ам-даа куду. Члжээ, Тес-Хем райондан ап турар хей дузунуң барык 50 черди кузуу мөрүнүң болгаш бокут. Моон харазы-биле ону арыглааанда чеге ажылап болбас. Өвүр районда Тес-Хем район дузунуң шынары хей дузундан каш катан артык. Ынчалзажок ону холдун куш-ажымы-биле казып тып турар болганындан дустуң уугу бургузу өң кырында казындан адынып турар. Ынчаарга кырындагы калтың дузунуң мөрүнүң болгаш өскө-даа холумактың болуру билиндир.

Бо бүгүңүң харазы-биле облотребсөвз дусту сөөлүг чыгарың дузунда өскө областтардан сөөртүп ап турар апарган. Он чүгө транспорт шүдүлгени бешик дыка хей акша-хөргөңи чыгаргандык болуп турарын практика көргүсөң. Дусту килр сөөртүрүп соксактап, ону чүрт иштиңе чык өртөк-биле хей-биле бұдүрүп болуу арга бисте бүрүн бар. Чеге хергелээр дусту тыварының ийи бөдүңү аргам болуу турар. Тес-Хем районда дустуң халдуң сууда 25 хуу ажыг дус бар. Оң чорук хей ажычын күжү болгаш хей акша-хө-

реггиң чыгаргандын турган, чеге хергелээр дыка хей дусту ап болурун айтыш турар. Бир дугаар арга болза, халдуң эрингө кырын дески кылдыр цементпен каап шалчуштун кылгаш, бешик 100 см чедир манза-биле долгандыр сымрай кажаалап алыр. Кышкы сок өгөлөөри билек шалдуң манза кажааның дустуң суг кударга дегүл-беи-биле хар-биле долгандыр хөмгөш, ону суг кудуп тургаш доштадыр доңуруп алыр. Шалду шак ыңчадыр наак кылдыр белеткеп алгаш, аңаа насосту азы шорган турузуң алыр. Ынчангаш халдуң дусту сугун оларның дузасы-биле белеткеп алган шөлдө аксыл алгаш, дустуң суузу 2 метр чедир кылым кылдыр доңуруп алыр. Ындыг шөлдүң көкчөөн 50 х 50 метр болуу. Аңаа 4000 тонна дустуң сугун доңуруп ап болуу. Бо ажыңды чүгө үш кижидекабрь, январь, февраль айларда күдөөңи каар.

Часык чыгып хуң караа деп өгөлөөри билек шалчуштун суг бусталын үнө бөөр, ыңчаарга аңаа чүгө арыг дус артын каар болгаш чөөртү кургай бөөр. Он соода ол дусту белгеш, сери алаанга база катан кургаташ, 500 азы 1000 грамм кылдыр халташа, хергелечилерже чорудуп болуу. Дус бұдүрүлгениң мындыг арганың Икут АССР-инң Сунтарскае дус заводу чедиршиканың ажылап турар. Оң завод чеге хергелээр эки шынарың дусту чыл-бүрүдө 10 муң тонна чедир берип турар.

Чеге хергелээр дусту тыварының ийи дугаар арганы болза, чайгы ийгү хуң караа ажылаары болуу. Бо арга млынгыл бистин областың байдалына дыка таа-

рыкчалыг. Чангыс чай дургузунда мындыг арга-биле 150-ден 200 тонна чедир арыг дусту тып ап болуу. Узуу 6 метр, дооразы 3 метр, кырыңы 3—4 см хире кемирден эриетери 50 см бешик уузг деспини кылып алыр. Аңаа 1000 кг чедир дустуң суг кирип боуу.

Он хей кыдымыңа тургускаш аңаа 3—4 кире ийгү хуң иштиңе ууштаткы дусту сугун кудар. Деспи иштиңе суг бусталын үнө бөөр болгаш аңаа 250 кг чедир дус артын каар 30 кире мындыг деспини кылгаш, хей кыдымыңа салып алгаш бешик кижиге чүгө беш конук иштиңе бешик 7 муң кг хире дусту тып болуу.

Дусту бөдүрүп арга-биле тып болуу арга бисте бар болза-даа облотребсөвзүң талаандың чөгүрү индичтива чок болуп турар. Ийи чыл мурунда Ремзавод ийи деспини дуржулгага хергелээри-биле кылдыр берген. Ынчалза-даа ол деспиниң ийи чыл дургузунда чөгүрү черингө чедирип күш четпез. Облотребсөвзүң багтаар чери бо ажыңды бұдүрүдө киңдизиниң өргөлөкчизи эш И. Торжуга дааскын турган. Эш Торжу дустуң халге баргаш, аңаа шалчуштун организастап, дуржулга кылдыртуп ужурап турган, ийи ай ажыг үениң иштиңде дегерингеш чөрүп чадап каан.

Чоннуң болгаш уугу ажыл-агыйының чугула хергелээриниң бирөөн болуу дус бұдүрүлгениң онза кылаңгөйиң салгаш, үстүңдө аргаларың долгуу-биле ажылаар керек. Бо ажыл амдырал кырыңга чедиршиканың күдөөңүр болза, бис дусту өскөртөп алырың чүгө соксадыр өзес, харын ону өскө областтарже үндүр сөөртүп болуу аргалыг бис.

Венага Австрия-биле күрүне керээзинге ат салганы

ВЕНА, май 15. (СЭТА-нын тусмай көрр.). Бөгүн ортаагы-европа шагы-биле эртенгиңиң 11 шак 30 минута турда, Бельведер ордузуңуң мэром даштан кылган салыңга Совет Эвнцелиниң, Американың Каттышкан Штаттарының, Англияның, Францияның болгаш Австрияның төлөөлекчилери Австрияны хамарышпас болгаш демократтыг күрүне кылдыр катан тургузарын көрүп турар Австрия-биле күрүне керээзинге ат салган.

Керөөге Совет Социалистик Республикаларың Эвнцелиниң Даштыкы Херектер Министри В. М. Молотов болгаш ССРЭ-ниң Австрияда элчини И. И. Ильичев; Бельобританияның болгаш Совету Ирландияның Каттышкан хаан чериден— даштыкы херектер министри Г. Макмиллан болгаш Англияның Австрияда элчини Д. Уоллингтер; Американың Каттышкан Штаттарында— күрүне секретары Д. Даллес; Францияның Австрияда элчини А. Пинз болгаш Францияның Австрияда херектеринге бауруттирген Р. Лалуит; Австрия Республикасында— даштыкы херектер министри А. Фицль.

Керөөге ат салышканының үениңде Австрия-биле күрүне керээзин чугаалажып көөрү-биле болгаш ат салыры-биле чымдырган чөвүлө хуралга киришкен.

ССРЭ-ниң, АКШ-тың, Англияның болгаш Францияның даштыкы херектер министрлериниң Венага ужурашканы

ВЕНА, май 15. Май 14-түң көкөзүндө Венага ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министри В. М. Молотовтуң, АКШ-тың күрүне секретары Д. Даллестин, Англияның даштыкы херектер министри Г. Макмилланниң, Францияның даштыкы херектер министри А. Пинзтиң ужуражканы болган, он соода министрлер дараамдыгы диндамың чарааларын шийтирилгөн.

ССРЭ-ниң, АКШ-тың, Англияның бол-

гаш Францияның даштыкы херектер министрлериниң беседазының үениңде ССРЭ-ниң, АКШ-тың, Англияның болгаш Францияның чазактар багыттарының чөвүлө хуралының сорулааларының болгаш арга-методтарының дугайында айтканыңың талашы-биле ниити чөшөөргө киришкен.

Австрия-биле күрүне керээзинге ат салышканының үениңде ССРЭ-ниң, АКШ-тың, Англияның болгаш Францияның чазактар багыттарының чөвүлө хуралының сорулааларының болгаш арга-методтарының дугайында айтканыңың талашы-биле ниити чөшөөргө киришкен.

Керөөге ат салган күрүне керээзинге ат салышканының үениңде ССРЭ-ниң, АКШ-тың, Англияның болгаш Францияның чазактар багыттарының чөвүлө хуралының сорулааларының болгаш арга-методтарының дугайында айтканыңың талашы-биле ниити чөшөөргө киришкен.

Керөөге ат салган күрүне керээзинге ат салышканының үениңде ССРЭ-ниң, АКШ-тың, Англияның болгаш Францияның чазактар багыттарының чөвүлө хуралының сорулааларының болгаш арга-методтарының дугайында айтканыңың талашы-биле ниити чөшөөргө киришкен.

Керөөге ат салган күрүне керээзинге ат салышканының үениңде ССРЭ-ниң, АКШ-тың, Англияның болгаш Францияның чазактар багыттарының чөвүлө хуралының сорулааларының болгаш арга-методтарының дугайында айтканыңың талашы-биле ниити чөшөөргө киришкен.

Керөөге ат салган күрүне керээзинге ат салышканының үениңде ССРЭ-ниң, АКШ-тың, Англияның болгаш Францияның чазактар багыттарының чөвүлө хуралының сорулааларының болгаш арга-методтарының дугайында айтканыңың талашы-биле ниити чөшөөргө киришкен.

Керөөге ат салган күрүне керээзинге ат салышканының үениңде ССРЭ-ниң, АКШ-тың, Англияның болгаш Францияның чазактар багыттарының чөвүлө хуралының сорулааларының болгаш арга-методтарының дугайында айтканыңың талашы-биле ниити чөшөөргө киришкен.

Керөөге ат салган күрүне керээзинге ат салышканының үениңде ССРЭ-ниң, АКШ-тың, Англияның болгаш Францияның чазактар багыттарының чөвүлө хуралының сорулааларының болгаш арга-методтарының дугайында айтканыңың талашы-биле ниити чөшөөргө киришкен.

Керөөге ат салган күрүне керээзинге ат салышканының үениңде ССРЭ-ниң, АКШ-тың, Англияның болгаш Францияның чазактар багыттарының чөвүлө хуралының сорулааларының болгаш арга-методтарының дугайында айтканыңың талашы-биле ниити чөшөөргө киришкен.

Керөөге ат салган күрүне керээзинге ат салышканының үениңде ССРЭ-ниң, АКШ-тың, Англияның болгаш Францияның чазактар багыттарының чөвүлө хуралының сорулааларының болгаш арга-методтарының дугайында айтканыңың талашы-биле ниити чөшөөргө киришкен.

Керөөге ат салган күрүне керээзинге ат салышканының үениңде ССРЭ-ниң, АКШ-тың, Англияның болгаш Францияның чазактар багыттарының чөвүлө хуралының сорулааларының болгаш арга-методтарының дугайында айтканыңың талашы-биле ниити чөшөөргө киришкен.

Керөөге ат салган күрүне керээзинге ат салышканының үениңде ССРЭ-ниң, АКШ-тың, Англияның болгаш Францияның чазактар багыттарының чөвүлө хуралының сорулааларының болгаш арга-методтарының дугайында айтканыңың талашы-биле ниити чөшөөргө киришкен.

Керөөге ат салган күрүне керээзинге ат салышканының үениңде ССРЭ-ниң, АКШ-тың, Англияның болгаш Францияның чазактар багыттарының чөвүлө хуралының сорулааларының болгаш арга-методтарының дугайында айтканыңың талашы-биле ниити чөшөөргө киришкен.

Керөөге ат салган күрүне керээзинге ат салышканының үениңде ССРЭ-ниң, АКШ-тың, Англияның болгаш Францияның чазактар багыттарының чөвүлө хуралының сорулааларының болгаш арга-методтарының дугайында айтканыңың талашы-биле ниити чөшөөргө киришкен.

Керөөге ат салган күрүне керээзинге ат салышканының үениңде ССРЭ-ниң, АКШ-тың, Англияның болгаш Францияның чазактар багыттарының чөвүлө хуралының сорулааларының болгаш арга-методтарының дугайында айтканыңың талашы-биле ниити чөшөөргө киришкен.

Керөөге ат салган күрүне керээзинге ат салышканының үениңде ССРЭ-ниң, АКШ-тың, Англияның болгаш Францияның чазактар багыттарының чөвүлө хуралының сорулааларының болгаш арга-методтарының дугайында айтканыңың талашы-биле ниити чөшөөргө киришкен.

Керөөге ат салган күрүне керээзинге ат салышканының үениңде ССРЭ-ниң, АКШ-тың, Англияның болгаш Францияның чазактар багыттарының чөвүлө хуралының сорулааларының болгаш арга-методтарының дугайында айтканыңың талашы-биле ниити чөшөөргө киришкен.

Керөөге ат салган күрүне керээзинге ат салышканының үениңде ССРЭ-ниң, АКШ-тың, Англияның болгаш Францияның чазактар багыттарының чөвүлө хуралының сорулааларының болгаш арга-методтарының дугайында айтканыңың талашы-биле ниити чөшөөргө киришкен.

Керөөге ат салган күрүне керээзинге ат салышканының үениңде ССРЭ-ниң, АКШ-тың, Англияның болгаш Францияның чазактар багыттарының чөвүлө хуралының сорулааларының болгаш арга-методтарының дугайында айтканыңың талашы-биле ниити чөшөөргө киришкен.

Керөөге ат салган күрүне керээзинге ат салышканының үениңде ССРЭ-ниң, АКШ-тың, Англияның болгаш Францияның чазактар багыттарының чөвүлө хуралының сорулааларының болгаш арга-методтарының дугайында айтканыңың талашы-биле ниити чөшөөргө киришкен.

Керөөге ат салган күрүне керээзинге ат салышканының үениңде ССРЭ-ниң, АКШ-тың, Англияның болгаш Францияның чазактар багыттарының чөвүлө хуралының сорулааларының болгаш арга-методтарының дугайында айтканыңың талашы-биле ниити чөшөөргө киришкен.

Керөөге ат салган күрүне керээзинге ат салышканының үениңде ССРЭ-ниң, АКШ-тың, Англияның болгаш Францияның чазактар багыттарының чөвүлө хуралының сорулааларының болгаш арга-методтарының дугайында айтканыңың талашы-биле ниити чөшөөргө киришкен.

Керөөге ат салган күрүне керээзинге ат салышканының үениңде ССРЭ-ниң, АКШ-тың, Англияның болгаш Францияның чазактар багыттарының чөвүлө хуралының сорулааларының болгаш арга-методтарының дугайында айтканыңың талашы-биле ниити чөшөөргө киришкен.

Керөөге ат салган күрүне керээзинге ат салышканының үениңде ССРЭ-ниң, АКШ-тың, Англияның болгаш Францияның чазактар багыттарының чөвүлө хуралының сорулааларының болгаш арга-методтарының дугайында айтканыңың талашы-биле ниити чөшөөргө киришкен.

Керөөге ат салган күрүне керээзинге ат салышканының үениңде ССРЭ-ниң, АКШ-тың, Англияның болгаш Францияның чазактар багыттарының чөвүлө хуралының сорулааларының болгаш арга-методтарының дугайында айтканыңың талашы-биле ниити чөшөөргө киришкен.

Керөөге ат салган күрүне керээзинге ат салышканының үениңде ССРЭ-ниң, АКШ-тың, Англияның болгаш Францияның чазактар багыттарының чөвүлө хуралының сорулааларының болгаш арга-методтарының дугайында айтканыңың талашы-биле ниити чөшөөргө киришкен.

Керөөге ат салган күрүне керээзинге ат салышканының үениңде ССРЭ-ниң, АКШ-тың, Англияның болгаш Францияның чазактар багыттарының чөвүлө хуралының сорулааларының болгаш арга-методтарының дугайында айтканыңың талашы-биле ниити чөшөөргө киришкен.

Керөөге ат салган күрүне керээзинге ат салышканының үениңде ССРЭ-ниң, АКШ-тың, Англияның болгаш Францияның чазактар багыттарының чөвүлө хуралының сорулааларының болгаш арга-методтарының дугайында айтканыңың талашы-биле ниити чөшөөргө киришкен.

Керөөге ат салган күрүне керээзинге ат салышканының үениңде ССРЭ-ниң, АКШ-тың, Англияның болгаш Францияның чазактар багыттарының чөвүлө хуралының сорулааларының болгаш арга-методтарының дугайында айтканыңың талашы-биле ниити чөшөөргө киришкен.

Кур-да машина тудуушкунуң хөгжүлдөзи

ПЕКИН. Кыдат Улус Республикасында бир дугаар аар машина тудуушкунуң заводу тудуушкуну Улаңда өгөлдө. Совет техниканың чза-чаа чедиршиктерин ажыглапшыаң, шаанда Кыдатка кылбайн турган демир кезер уагу станоктарың завод бұдүрүп үндүрүр.

Аар машина тудуушкунуң бо завод совет тускай эртемчилериниң дузасы-биле туттуңу, Кыдаттың машина тудуушкунуң үстүңүрүнүң хөгжүлдөниң керөөңе уугу ролдуугу болуу деп «Гун-жөңжибао» сөзүң бижип турар.

Капиталистиг чурттарда ажыл соксадыышкыны

АНГЛИЯ ЛОНДОН. Ажыл төлөвирин бедилерин негеп турар Поркширриң дагызыныңың ажыл соксадыышкыны өң бир хуң улакчыл турар. Бо үеде 50 муң дагызылар ажыл соксадыышкыны.

Ажыл соксадыышкының түңнелин Поркширриң үстүңүрү бұдүрүлгелеринде көмүр даштын кураалары дыка кудулаа. «Поркшир пост» сөзүңүнүң бижип турар: «Байдал дыка бергедеп турар, Поркширриң чамдык үстүңүрү бұдүрүлгелериниң халдыны болуу чадаас».

Пресс Ассоциация агенттелинин диндамы-биле ажыра, Поркширде ажыл соксадыышкыны шөффилдини үстүңүрүлгелериниң уугу дустурунунун үндүрүп турар. Төң графстволарын чөөн чүк районнарында газ үстүңүрүңүң өргөлөөр чери газ хергелдин 25 хуу кыларының чугулазын металлдарын уугу-уугу компанияларыга салгындирган.

ИТАЛИЯ РИМ. Генуэз португү үстүңүрүгү секторунуң дөрт ай дургузуна ажыл соксадыышкыны чоннарының төлөөлери Римде чедип келген. Төлөөлөр Куп-ажыңды Бүгү италян кооперациянының удурутчулар-биле ужурашкан болгаш депутаттар палатына баа сенатка чагаа чоруткан, боттарының профсоюз эргелерин камгалап турар Генуэз португү ажыкчы чоннарының негеделери мнда бижитинген.

ЯПОНИЯ ПЕКИН. Киодо Цуси агенттелинин диндамы туурары болза, Японияның дагызылары ажыл төлөвирин уугуттырар дугайында негедени дөткөшшөө, ажыл соксадыышкыны баа катан чардаан.

«Мицуби», «Мицуби», «Суйтши», «Фурүкэ» компаниялары болгаш өскө-даа япон дагы-даа компанияларының ажыкчыларын каттыштырып турар, дагы-даа үстүңүрүнүң ажыкчыларының бүгү япон федерацияны ажыл соксадыышкыны чарлаан.

ЯПОНИЯ ПЕКИН. Киодо Цуси агенттелинин диндамы туурары болза, Японияның дагызылары ажыл төлөвирин уугуттырар дугайында негедени дөткөшшөө, ажыл соксадыышкыны баа катан чардаан.

«Мицуби», «Мицуби», «Суйтши», «Фурүкэ» компаниялары болгаш өскө-даа япон дагы-даа компанияларының ажыкчыларын каттыштырып турар, дагы-даа үстүңүрүнүң ажыкчыларының бүгү япон федерацияны ажыл соксадыышкыны чарлаан.

ЯПОНИЯ ПЕКИН. Киодо Цуси агенттелинин диндамы туурары болза, Японияның дагызылары ажыл төлөвирин уугуттырар дугайында негедени дөткөшшөө, ажыл соксадыышкыны баа катан чардаан.

«Мицуби», «Мицуби», «Суйтши», «Фурүкэ» компаниялары болгаш өскө-даа япон дагы-даа компанияларының ажыкчыларын каттыштырып турар, дагы-даа үстүңүрүнүң ажыкчыларының бүгү япон федерацияны ажыл соксадыышкыны чарлаан.

ЯПОНИЯ ПЕКИН. Киодо Цуси агенттелинин диндамы туурары болза, Японияның дагызылары ажыл төлөвирин уугуттырар дугайында негедени дөткөшшөө, ажыл соксадыышкыны баа катан чардаан.

«Мицуби», «Мицуби», «Суйтши», «Фурүкэ» компаниялары болгаш өскө-даа япон дагы-даа компанияларының ажыкчыларын каттыштырып турар, дагы-даа үстүңүрүнүң ажыкчыларының бүгү япон федерацияны ажыл соксадыышкыны чарлаан.

ЯПОНИЯ ПЕКИН. Киодо Цуси агенттелинин диндамы туурары болза, Японияның дагызылары ажыл төлөвирин уугуттырар дугайында негедени дөткөшшөө, ажыл соксадыышкыны баа катан чардаан.

«Мицуби», «Мицуби», «Суйтши», «Фурүкэ» компаниялары болгаш өскө-даа япон дагы-даа компанияларының ажыкчыларын каттыштырып турар, дагы-даа үстүңүрүнүң ажыкчыларының бүгү япон федерацияны ажыл соксадыышкыны чарлаан.

ЯПОНИЯ ПЕКИН. Киодо Цуси агенттелинин диндамы туурары болза, Японияның дагызылары ажыл төлөвирин уугуттырар дугайында негедени дөткөшшөө, ажыл соксадыышкыны баа катан чардаан.

«Мицуби», «Мицуби», «Суйтши», «Фурүкэ» компаниялары болгаш өскө-даа япон дагы-даа компанияларының ажыкчыларын каттыштырып турар, дагы-даа үстүңүрүнүң ажыкчыларының бүгү япон федерацияны ажыл соксадыышкыны чарлаан.

ЯПОНИЯ ПЕКИН. Киодо Цуси агенттелинин диндамы туурары болза, Японияның дагызылары ажыл төлөвирин уугуттырар дугайында негедени дөткөшшөө, ажыл соксадыышкыны баа катан чардаан.

«Мицуби», «Мицуби», «Суйтши», «Фурүкэ» компаниялары болгаш өскө-даа япон дагы-даа компанияларының ажыкчыларын каттыштырып турар, дагы-даа үстүңүрүнүң ажыкчыларының бүгү япон федерацияны ажыл соксадыышкыны чарлаан.

ЯПОНИЯ ПЕКИН. Киодо Цуси агенттелинин диндамы туурары болза, Японияның дагызылары ажыл төлөвирин уугуттырар дугайында негедени дөткөшшөө, ажыл соксадыышкыны баа катан чардаан.

«Мицуби», «Мицуби», «Суйтши», «Фурүкэ» компаниялары болгаш өскө-даа япон дагы-даа компанияларының ажыкчыларын каттыштырып турар, дагы-даа үстүңүрүнүң ажыкчыларының бүгү япон федерацияны ажыл соксадыышкыны чарлаан.

ЯПОНИЯ ПЕКИН. Киодо Цуси агенттелинин диндамы туурары болза, Японияның дагызылары ажыл төлөвирин уугуттырар дугайында негедени дөткөшшөө, ажыл соксадыышкыны баа катан чардаан.

«Мицуби», «Мицуби», «Суйтши», «Фурүкэ» компаниялары болгаш өскө-даа япон дагы-даа компанияларының ажыкчыларын каттыштырып турар, дагы-даа үстүңүрүнүң ажыкчыларының бүгү япон федерацияны ажыл соксадыышкыны чарлаан.

ЯПОНИЯ ПЕКИН. Киодо Цуси агенттелинин диндамы туурары болза, Японияның дагызылары ажыл төлөвирин уугуттырар дугайында негедени дөткөшшөө, ажыл соксадыышкыны баа катан чардаан.

«Мицуби», «Мицуби», «Суйтши», «Фурүкэ» компаниялары болгаш өскө-даа япон дагы-даа компанияларының ажыкчыларын каттыштырып турар, дагы-даа үстүңүрүнүң ажыкчыларының бүгү япон федерацияны ажыл соксадыышкыны чарлаан.

ЯПОНИЯ ПЕКИН. Киодо Цуси агенттелинин диндамы туурары болза, Японияның дагызылары ажыл төлөвирин уугуттырар дугайында негедени дөткөшшөө, ажыл соксадыышкыны баа катан чардаан.

Мал чайлаагыдыышкының белепкел дугайында

Чөөкчэ чаа Тес-Хем районнуң Чыргалаңды көдө Советиниң ийгиң сессиясы болган. Аңаа колхозтуң нитителерингө малының чайлаагыдыышкына белепкелдер дугайында колхозтуң баштаар чериниң даргасының ораалакчы эш Кескый-оолдун илеткелчи чугулаашкан.

Малды серин чайлаагырга ораалакчы секиттар чорук болза, малдан азыр продукцияны көвүдөлөрүнүн баа малды кедир чыдып менди чыл ажырамың чугула магадамың болуу деп илеткелчи онаалап чугулаашкан.

Илеткелчи болгаш сессияга санаал бергендер колхозта малдын продуктугү чорун бедилер дөш хөмчөлөр ам-даа кошкык чорутуңуп турарын демгелдөө-